

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра географії та природознавства



Проректор

[Handwritten signature]

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Шарин С.В.

25. 11. 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

О16 Основи суспільної географії
(шифр і назва навчальної дисципліни)

ОП «Географія»

спеціальність 106 «Географія»

10 «Природничі науки»

(галузь знань)

Факультет природничих наук

(назва факультету)

Івано-Франківськ – 2020 рік

Робоча програма Основи суспільної географії для студентів спеціальності 106 «Географія», галузь знань 10 «Природничі науки». „15” вересня 2020 р. – **12** с.

Розробники:

Закутинська Ірина Іванівна, доцент кафедри географії і природознавства, кандидат географічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії та природознавства

Протокол від “15” вересня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри
географії та природознавства



(Атаманюк Я.Д.)

(підпис)

“15” вересня 2020 р.

Схвалено науково-методичною радою факультету природничих наук.

Протокол від “23” вересня 2020 р. № 1

“23” вересня 2020 р.

Голова



(Атаманюк Я.Д.)

(підпис)

© Закутинська І.І., 2020 рік
© ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені
Василя Стефаника, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 10 Природничі науки (шифр і назва)	Дисципліни вільного вибору студента	
Модулів – 2	Спеціальність: <u>106 Географія</u> Освітня програма: <u>географія</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Реферат-доповідь на актуальну тему курсу (на вибір викладача)			
Загальна кількість годин – 90		1-й	-
	Лекції		
		12 год.	-
		Практичні, семінарські	
		18 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	-
		Індивідуальні завдання: __ год.	
		Вид контролю: екзамен	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр		
аудиторних – 2			
самостійної роботи студента – 4			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – **33%: 67%**

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни ознайомити студентів з теоретичною, методичною та історичною проблематикою одного з базових підрозділів географічної науки - суспільної географії. Це передовсім: з суттю об'єкта і предмета цієї науки та її змісту (поняттєво- категоріальним апаратом, системою законів і закономірностей та сутністю теорій і концепцій економіко- географічного та географічного змісту).

Завданнями:

- 1) усвідомити змістовну складність і структурний зміст суспільної географії; різницю між об'єктом і предметом її дослідження;
- 2) опанувати знаннями щодо головних етапів історичного розвитку суспільної географії, в т. ч. української;
- 3) засвоїти головні поняття і категорії суспільної географії, зокрема сутність головного поняття „Геопросторова організація суспільства”;
- 4) ознайомитись з головними законами і закономірностями геопросторової організації суспільства;
- 5) ознайомитись з головними теоріями і концепціями цієї наукової дисципліни;
- 6) ознайомитись з системою методів дослідження суспільної географії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність поняття об'єкта та предмета науки, в т.ч. суспільної географії, розуміти її структуру та міждисциплінарні зв'язки.
- місце суспільної географії в системі географічних і економічних наук, її науковий статус та зв'язок з економічними, соціологічними, історичними науками, демографією, етнографією, статистикою тощо;
- структуру суспільної географії;
- методи дослідження суспільної географії, їх систематизацію та класифікацію;
- етапи розвитку світової суспільної географії та суспільної географії в Україні;
- основні суспільно-географічні організації, центри та школи в Україні;
- основні терміни, поняття і категорії суспільної географії.

вміти:

- розрізняти об'єкти реальний і конкретний, підходи до трактування об'єкта і предмета СГ.
- розрізняти загальний та конкретний об'єкти дослідження суспільної географії;
- виявляти закономірності розвитку суспільно-географічних досліджень;
- визначати роль різних чинників та факторів у формуванні та розвитку суспільної географії в Україні;
- виявляти властивості та функції території, розкривати їх сутність;
- аналізувати суспільно-географічні зв'язки, відношення та процеси;
- характеризувати суспільно-географічне положення певної території за видами та рівнями життєдіяльності суспільства, оцінювати його якісно та

кількісно;

- пояснювати поняття "територіальна організація" та "розміщення";
- аналізувати форми територіальної організації суспільства;
- аналізувати практичне значення суспільно-географічного районування.

Компетентності:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.
- Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

Результати навчання:

- Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.
- Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.
- Пояснювати особливості організації географічного простору.
- Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.
- Розуміння обумовленості якості, рівня і способу життя людських спільнот особливостями просторової організації політичної, економічної, культурної та інших соціосфер.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. "Становлення суспільної географії"

Тема 1. Формування суспільної географії як науки. Методологічні основи суспільної географії. Що вивчає суспільна географія: визначення предмету суспільної географії. Система суспільно-географічних дисциплін

Тема 2 . Особливості історичного розвитку СГ. Загальна періодизація розвитку СГ, головні риси СГ у кожний період її розвитку. Три основні джерела і три головні напрями розвитку науки; головні літературні джерела.

Тема 3. Розвиток української СГ. Особливості розвитку національної суспільної географії на фоні європейської і світової. Періодизація розвитку

нац.СГ. Структура етапи періодизації. Розвиток української суспільної географії до ХІХ ст. Становлення української суспільної модерної географії
Розвиток української суспільної географії в ХХ — на поч. ХХІ ст.

Змістовий модуль 2. “Теоретичні і методичні основи суспільної географії”

Тема 4. Закони і закономірності у СГ Роль законів у науці. Поняття про науковий закон. Форми вияву і вираження закону. Закон як суттєве, необхідне відношення між явищами і процесами. Закони і закономірності.

Типи законів ТОС: генетичні, структурні, відповідності і функціональні.

Закони територіальної структури. Приклади цих законів у СГ: закон територіальної структури Й. Тюнена (“кільця Тюнена”), закон ґраток В. Кристаллера, закон нестрогого поділу територіальних систем на субсистеми.

Закони відповідності. Закон відповідності систем розселення територіальним системам господарства.

Закони функціонування суспільно-географічних систем. Поняття функціонування як зміни станів систем. Кібернетичні територіальні системи, що працюють на зворотних інформаційних зв'язках. Основні типи таких зв'язків у територіальних системах.

Тема 5. Теорії і концепції у СГ Поняття про наукову теорію і концепцію. Класи суспільно-географічних теорій і концепцій: геоекологічний, геодемосоціальний, геоеконімічний, геополітичний.

Географічний детермінізм та інвайронменталізм; посибілізм та пробалізм; концепція меж росту та сталого розвитку як приклади геоекологічних теорій та концепцій.

Теорія систем розселення; теорія поширення інновацій як приклади геодемосоціальних теорій.

Українські геополітичні концепції та доктрини як приклад геополітичних концепцій і доктрин.

Тема 6. Методи СГ Поняття методу наукового дослідження. Методологія, метод та методика дослідження. Вимоги до методів дослідження.

Поняття про систему методів суспільної географії. Пов'язаність методів.

Групування методів: методологічні (філософські) принципи, загальнонаукові і конкретно-наукові методи.

Конкретнонаукові методи. Їх поділ на міждисциплінарні і спеціальні.

Сучасні геоінформаційні методи. Геоінформаційні системи (ГІС) у суспільній географії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви	Кількість годин
-------	-----------------

змістових модулів і тем	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1 Становлення суспільної географії												
Тема 1. Формування суспільної географії як науки	6	2	2			10						
Тема 2. Особливості історичного розвитку СГ	6	2	2			10						
Тема 3. Розвиток української СГ	4	2	2			10						
Разом за змістовим модулем 1	15	6	6			30						
Змістовий модуль 2 Теоретичні і методичні основи суспільної географії												
Тема 4. Закони і закономірності у СГ	6	2	2			10						
Тема 5. Теорії і концепції у СГ	6	2	2			10						
Тема 6. Методи СГ	4	2	2			10						
Разом за змістовим модулем 2	15	6	6			30						
Усього годин	30	12	18			60						

5. Зміст лекційного матеріалу

№ з/п	Назва теми лекції	Зміст лекції
1.	Формування суспільної географії як науки.	1.Методологічні основи суспільної географії. 2. Що вивчає суспільна географія: визначення предмету суспільної географії. 3.Система суспільно-географічних дисциплін
2.	Особливості історичного розвитку СГ.	1. Загальна періодизація розвитку СГ. 2.Головні риси СГ у кожний період її розвитку. 3.Три основні джерела і три головні напрями розвитку науки; головні літературні джерела.
3.	Розвиток української СГ.	1. Особливості розвитку національної суспільної географії на фоні європейської і

		<p>світової.</p> <p>2. Періодизація розвитку нац.СГ.</p> <p>3.Структура етапи періодизації.</p> <p>4.Розвиток української суспільної географії до XIX ст.</p> <p>5.Становлення української суспільної модерної географії</p> <p>6.Розвиток української суспільної географії в XX — на поч. XXI ст.</p>
4.	Тема 4. Закони і закономірності у СГ	<p>1. Роль законів у науці.</p> <p>2.Поняття про науковий закон.</p> <p>3.Форми вияву і вираження закону.</p> <p>4.Закон як суттєве, необхідне відношення між явищами і процесами.</p> <p>5.Закони і закономірності.</p> <p>6.Типи законів ТОС: генетичні, структурні, відповідності і функціональні.</p> <p>7.Закони територіальної структури. Приклади цих законів у СГ: закон територіальної структури Й. Тюнена (“кільця Тюнена”), закон ґраток В. Кристаллера, закон нестрогого поділу територіальних систем на субсистеми.</p> <p>8.Закони відповідності. Закон відповідності систем розселення територіальним системам господарства.</p> <p>9.Закони функціонування суспільно-географічних систем. Поняття функціонування як зміни станів систем. Кібернетичні територіальні системи, що працюють на зворотних інформаційних зв'язках. Основні типи таких зв'язків у територіальних системах.</p>
5.	Теорії і концепції у СГ	<p>1.Поняття про наукову теорію і концепцію.</p> <p>2.Класи суспільно-географічних теорій і концепцій: геоєкологічний, геодемосоціальний, геоєкономічний, геополітичний.</p> <p>3.Географічний детермінізм та інвайронменталізм; посибілізм та пробалізм; концепція меж росту та сталого розвитку як приклади геоєкологічних теорій та концепцій.</p>

		4.Теорія систем розселення; теорія поширення інновацій як геодемосоціальних теорій. 5.Українські геополітичні концепції та доктрини як приклад геополітичних концепцій і доктрин.
6.	Методи СГ .	1.Поняття методу наукового дослідження. 2.Методологія, метод та методика дослідження. 3.Вимоги до методів дослідження. 4.Поняття про систему методів суспільної географії. 5.Пов'язаність методів. 6.Групування методів: методологічні (філософські) принципи, загальнонаукові і конкретно-наукові методи. 7.Конкретнонаукові методи. Їх поділ на міждисциплінарні і спеціальні. 8.Сучасні геоінформаційні методи. 9.Геоінформаційні системи (ГІС) у суспільній географії.

Денна форма навчання

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1 Становлення суспільної географії	
1	Підходи до розуміння об'єкта, предмета, структури, змісту і функцій суспільної географії	4
2	Розвиток суспільної географії у світі	2
3	Розвиток суспільної географії в Україні	2
4	Закони і закономірності суспільної географії	4
	Змістовий модуль 2 Теоретичні і методичні основи суспільної географії	
5	Концепції суспільної географії	2
6	Методи дослідження у суспільній географії	4

Денна форма навчання

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття суспільної географії (Опрацювання теоретичних основ лекційного	6

	<i>матеріалу, підготовку до семінарського заняття)</i>	
2	Історичні особливості розвитку суспільної географії <i>(Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до семінарського заняття)</i>	6
3	Українська суспільна географія у новий і новітній період <i>(Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до семінарського заняття)</i>	10
4	Терміни, поняття, категорії суспільної географії. <i>(Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до семінарського заняття)</i>	6
5	Закони, закономірності суспільної географії. <i>(Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до семінарського заняття)</i>	6
6	Теорії та концепції суспільної географії. <i>(Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до семінарського заняття)</i>	6
7	Методи дослідження суспільної географії. <i>(Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до семінарського заняття)</i>	10
8	Суспільно-географічні дослідження. <i>(Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до семінарського заняття)</i>	10

9. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання

Екзамен (1 семестр)

Поточне тестування та контроль самостійної роботи				
Тестове опитування за лекційним матеріалом	Оцінки за усні відповіді	Індивідуальне науково-дослідне завдання	Екзамен	Сума
30	10	10	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
---------------	--------	-------------------------------

всі види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. *Шаблій О. І. Програма курсу “Основи суспільної географії” / Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 423 - 431.*

Рекомендована література

Базова

1. *Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Підручник. - К.: Либідь, 1997. - 320 с.*
2. *Топчієв О. Г. Основи суспільної географії. Навчальний посібник. - Одеса: Астропринт, 2001.-560 с.*
3. *Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003.-444 с.*

Допоміжна

1. *Блїй Г. де, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ.; Передмова та розділ “Україна” О. І. Шаблія.-К.: Либідь, 2004.-740 с.*
2. *Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки. – К.: Знання – Прогрес, 2000.*
3. *Єпіфанов А.О., Сало І.В. Регіональна економіка. – К.: Наукова думка, 2000.*
4. *Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи). - К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. - 88 с.*
5. *Луцишин П. В., Клімонт Д., Луцишин Н. П. Територіальна організація суспільства (основи теорії). - Луцьк: Вежа, 2001. - 334 с.*
6. *Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія. / Упорядник О.*

Шаблій. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. - 1008 с.

7. *Паламарчук М.М, Паламарчук О. М.* Економічна і соціальна географія України (з основами теорії). - К. Знання, 1998. - 416 с.

8. Соціально-економічна географія світу / За ред. *С. П. Кузика*. - Львів: Світ, 2002.-672. 671с.

9. Соціально-економічна географія України / За ред. *О. І. Шаблія*. - 2 вид., перероб і доп. - Львів: Світ, 2000.-680 с.

10. *Топчієв О. Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. - Одеса: Астропринт, 2005. - 632 с.

11. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. - 744 с.

Інформаційні ресурси

17.https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FShablii%20Oleh%2FSuspilna%20heohrafiia%20Knyha%201%20Problemy%20teorii%20istorii%20ta%20metodyky%20doslidzhennia.pdf%3Ffbclid%3DIwAR02Kv15hOvnxgMPqKedI7_urI2ad7IV1ubXRTiBqKbGTliaoA94RDo28&h=AT3m59blW5Sm52dA1Gb2OIoUZcfdXCmGKaB16er08YKmdNie2OkuDrh_wOjrJKeV63PL_ml3PJsU5qwsKB1cdu6J8R2GkF7xrF6sWqwxIFkX2nLEKW0YZNvl3EZaSxLfYCYQ

18.https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FShablii%20Oleh%2FSuspilna%20heohrafiia%20Knyha%202%20Problemy%20ukrainoznavstva%20a%20rehionalistyky%20i%20kraieznavstva.pdf%3Ffbclid%3DIwAR3qaEC0cgwdBurQ3PQB72LuuiqSqFR6LgO1J4j28j0Kvt07JhzDcenBSII&h=AT3m59blW5Sm52dA1Gb2OIoUZcfdXCmGKaB16er08YKmdNie2OkuDrh_wOjrJKeV63PL_ml3PJsU5qwsKB1cdu6J8R2GkF7xrF6sWqwxIFkX2nLEKW0YZNvl3EZaSxLfYCYQ

19.Таврійський національний університет ім. В. Вернадського, періодичні видання // http://science.crimea.edu/zapiski/zapis_ser.html

20. Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка, періодичні видання // http://library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku.djvu

Бібліотеки:

22. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка вулиця В'ячеслава Чорновола, 22, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область.

23. *Наукова бібліотека ПНУ ім. Василя Стефаника*

вулиця Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область

24. Читальний зал центральної міської бібліотеки

вулиця Пилипа Орлика, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область